

Dyslexie protocol de Bron

versie mei 2020

Dyslexie protocol De Bron

Doel van het protocol

Doel van het protocol is passend onderwijs te bieden aan zwakke lezers en spellers.

Het protocol beoogt dat leerlingen in de groepen 1 t/m 8 de basisprincipes en basisvaardigheden van lezen en spellen onder de knie krijgen. Dat wil zeggen dat zoveel mogelijk leerlingen de elementaire leeshandeling toe kunnen passen, eenvoudige verhalen en informatieve teksten kunnen lezen en verhalen en boodschappen op hun niveau kunnen schrijven.

Om bij kinderen een zo hoog mogelijk niveau van functionele geletterdheid te kunnen bereiken, worden hoge eisen gesteld aan de pedagogische en didactische aanpak binnen de school. Voor kinderen met lees/spellingproblemen komt het erop aan dat de effectieve leestijd wordt uitgebreid. Voor de leerkracht brengt dit een differentiatie van het leeraanbod met zich mee. Tevens wordt de aanpak afgestemd op de specifieke behoefte van de leerling.

Vroegtijdige onderkenning en aanpak van leesproblemen

Het protocol is bedoeld om leerkrachten een houvast te geven bij het vroegtijdig onderkennen en aanpakken van lees/spellingproblemen. Uit onderzoek is bekend dat hoe eerder lees/spellingproblemen kunnen worden opgespoord, hoe groter de kans is dat een interventieprogramma succes heeft. Voor een belangrijk deel kunnen leesproblemen* dankzij vroegtijdig ingrijpen binnen het reguliere onderwijs worden verholpen. In sommige gevallen zijn de leesproblemen dermate complex en hardnekkig dat hulp van buitenaf noodzakelijk is om tot een nadere diagnose en hulp te komen. Door uit te gaan van een protocol waarin volgens vastomlijnde kaders wordt gewerkt, kan de aanpak van leesproblemen op een efficiënte manier vorm krijgen. Naast een planmatige aanpak om leesproblemen te voorkomen en te behandelen zal in dit protocol ook aandacht zijn voor hoe de school het onderwijs voor leerlingen met lees- en spellingproblemen compenseert door aanpassingen in tijd, materialen en leerstof en de beoordeling hiervan.

Wat verstaan we onder dyslexie?

In Nederland wordt officieel de volgende definitie van dyslexie gehanteerd: Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren van het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau (Stichting Dyslexie Nederland 2008). Dyslexie is het best omschreven als een combinatie van mogelijkheden en moeilijkheden die het leerproces beïnvloeden bij lezen, spellen, schrijven en vaak ook rekenen. Het komt voor bij alle niveaus van intelligentie.

Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat ook bij leerlingen met een hoog IQ dyslexie voorkomt. De intelligentie compenseert het zwakke lezen en/of spellen soms deels of niet. Op de DMT toets (woordniveau) zullen deze leerlingen zwak presteren.

Er is sprake van een sterke erfelijke component bij dyslexie: wanneer een leerling een ouder heeft die dyslectisch is, is de kans 40 a 50% dat de leerling er ook aanleg voor heeft, bij twee dyslectische ouders ligt dit percentage zelfs rond de 80%.

*Waar gesproken wordt over leesproblemen, worden lees- en spellingproblemen bedoeld.

Bij dyslexie is sprake van hardnekkige lees- en/of spellingproblemen op woordniveau, die met intensieve begeleiding nauwelijks tot niet te verhelpen zijn. Met andere woorden, op woordniveau blijven de problemen bestaan ondanks extra oefening van de technische vaardigheden. Belangrijk is te weten, dat dyslectische leerlingen op tekstniveau over het algemeen wel vooruitgaan als ze goede instructie krijgen, voldoende oefenen in tekst lezen en gebruik mogen maken van hulpmiddelen bij lezen en schrijven.

Sociaal emotionele gevolgen van dyslexie

Dyslexie heeft bij bijna alle kinderen die het hebben in meer of mindere mate invloed op het gevoel van welbevinden en op het zelfbeeld.

De factoren die een positieve invloed hebben op het functioneren van de dyslecticus zijn:

- * Ondersteuning vanuit de thuisomgeving
- * Vroegtijdige onderkennen van dyslexie
- * Aandacht voor de talenten van de dyslecticus
- * Positieve zelfwaardering

Dyslexie en Ernstige (enkelvoudige) dyslexie

Om voor onderzoek en vergoeding van begeleiding van dyslexie in aanmerking te komen, moet er aan een aantal criteria worden voldaan. Deze zijn precies omschreven. Hierin wordt gebruik gemaakt van de indeling van de scores op de CITO toetsen in A t/m E.

Wanneer leerlingen meerdere keren op de toetsen (DMT en/of spelling) een E score halen kan er sprake zijn van dyslexie en mogelijk van ernstige dyslexie.

Dyslexie en Ernstige dyslexie: een overzicht

In het onderstaand schema wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Wanneer kan er sprake zijn van dyslexie en wanneer van ernstige enkelvoudige dyslexie?
- Wanneer kan er onderzoek plaatsvinden?
- Wanneer wordt onderzoek vergoed?
- Hoe ziet de begeleiding eruit van (ernstige) dyslexie?
- Welke aanpassingen kunnen er zijn in de groep?

DYSLEXIE	ERNSTIGE (ENKELVOUDIGE) DYSLEXIE (EED)
<p>Bij 3 opeenvolgende toetsmomenten V scores op de DMT kaart 1+2+3. Ofwel E scores en lage D scores. Zie richtlijnen NKD in de bijlage.</p>	<p>Bij 3 opeenvolgende toetsmomenten een E score op de hoofdmeting van de DMT. Zie richtlijnen NKD in de bijlage.</p>
<p>EN De hardnekkigheid van het leesprobleem is aangetoond door middel van gerichte hulp gedurende een half jaar in een klein groepje leerlingen. Dit vindt veelal plaats in de klas.</p>	<p>EN De hardnekkigheid van het leesprobleem is aangetoond. Er is tenminste een half jaar, dat is 2 x 10-12 aaneengesloten weken, gericht gewerkt met de leerling, in een groepje van maximaal 4 leerlingen, gedurende minimaal 60 minuten per week op ondersteuningsniveau 3. EN De leerling moet leerbaar zijn. In principe alleen vergoeding bij ernstige enkelvoudige dyslexie (EED). Er is geen sprake van andere belemmerende factoren zoals ADHD of verminderde intelligentie. De achterstand met lezen (en/of de spelling) is dusdanig ernstig dat de leerling het gewone werk in de groep niet of met veel moeite kan volgen, omdat de leerling te langzaam leest. Externe hulp is nodig om het lezen en de spelling te verbeteren. Aan 2 á 3 % van de leerlingen kan Ernstige Enkelvoudige Dyslexie worden toegeschreven.</p>
<p>Of CITO Spelling E- scores op 3 toets momenten in combinatie met D-E scores op de DMT.</p> <p>EN De hardnekkigheid van het spellingprobleem is aangetoond door middel van gerichte hulp gedurende een half jaar individueel of in een klein groepje leerlingen. Dit vindt veelal plaats in de klas.</p>	<p>Of CITO Spelling E- scores op 3 toets momenten in combinatie met D-E scores op de DMT.</p> <p>EN De hardnekkigheid van het spellingprobleem is aangetoond door middel van gerichte hulp gedurende een half jaar individueel of in een klein groepje leerlingen (maximaal 4 leerlingen) op ondersteuningsniveau 3.</p>
<p>Ouders kunnen zelf de keuze maken of zij verder onderzoek naar dyslexie willen laten uitvoeren. School initieert hier niet in wanneer niet wordt voldaan aan de eisen rondom EED.</p>	<p>Wanneer aan bovenstaande criteria is voldaan kan ernstige enkelvoudige dyslexie nader worden onderzocht en worden vastgesteld. Het dossier is ontvankelijk.</p>

<p>Argumentatie daarbij is dat school voor de begeleiding en compensatie bij (vermoedelijke) dyslexie geen dyslexieverklaring nodig heeft.</p>	
<p>De school levert op verzoek van de ouders de benodigde gegevens aan het onderzoeksbureau dat de ouders ingeschakeld hebben. Dit betreft het LOVS en de uitgevoerde handelingsplannen.</p>	<p>Onderzoek wordt vergoed wanneer het dossier ontvankelijk wordt verklaard. De school dient de aanvraag in bij Toegang Dyslexie, zij beoordelen of de leerling in aanmerking komt voor een EED onderzoek. De gemeente geeft een indicatie af.</p> <p>De school kan aangeven of een dossier aanleiding geeft voor onderzoek en zorgt voor een compleet leesdossier. De ouders vullen de toestemmingsverklaring in en worden betrokken bij het gehele proces.</p>
<p>Dyslexie begeleiding extern wordt niet vergoed. De Bron geeft gerichte instructie en extra oefening in de groep. Ouders zijn vrij om extra hulp van een RT -er in te schakelen, op school (in overleg met school) of thuis. Wanneer de school vindt (groepsleerkracht en IB –er) dat er tijdelijk extra instructie met lezen en / of met spelling nodig is, wordt dat in de groep gegeven door de groepsleerkracht. Is dit niet mogelijk, dan wordt er voor korte tijd buiten de groep extra instructie en oefening gegeven. De school organiseert in dat geval de extra hulp. Aan de ouders wordt gevraagd om ook thuis te lezen met de leerling.</p>	<p>Dyslexie begeleiding door externe deskundigen wordt vergoed door de Gemeente. 60 x drie kwartier per week wordt vergoed. Dit is een jaar tot anderhalf jaar.</p> <p>Er worden tussentijds toetsen afgenomen door de dyslexiebegeleider. Om overlap te voorkomen worden hierover afspraken gemaakt met school.</p> <p>Er is indien nodig overleg en er vinden evaluaties plaats met de externe begeleider, de ouders en de school.</p> <p>De ouders oefenen thuis met het lezen via een speciale werkwijze. Dit neemt de externe deskundige met de ouders door. De ouders hebben een inspanningsverplichting (6 x per week). De verantwoordelijkheid van het huiswerk vanuit de dyslexiebegeleiding ligt bij de ouders. In overleg kan de school het spellinghuiswerk overnemen van thuis.</p>

<p>Mogelijke aanpassingen in de groep:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Werken met een leesmaatje. -Inzet laptop/computer met spelling, taal en werkstukken. -Gebruik vergrote versie of ander lettertype. -Gebruik maken van een aanwezige voorleesfunctie in b.v. word. <p>Zie ook pagina 14.</p>	<p>Mogelijke aanpassingen in de groep:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Werken met een leesmaatje. -Inzet laptop/computer met spelling, taal en werkstukken. -Gebruik vergrote versie of ander lettertype. -Gebruik maken van een aanwezige voorleesfunctie in b.v. word. -Werken met software naar spraak, zoals Kurzweil. <p>Gebruik van kurzweil is mogelijk wanneer bij een leerling dyslexie of ernstige dyslexie is vastgesteld en er nauwelijks of geen groei in leesresultaten is.</p> <p>We bieden dit pas aan vanaf groep 7. Dit om het leesniveau zo lang mogelijk vast te houden en ter voorbereiding op het VO. De leerling kan deze hulpmiddelen verder in het voortgezet onderwijs gebruiken.</p> <p>Zowel leerkrachten als ouders gaan naar de cursus avond die vanuit Kurzweil wordt aangeboden, tenzij de leerkracht al bekend is met het werken met Kurzweil.</p> <p>Leerlingen die gebruik maken van Kurzweil gaan vooraf op typecursus.</p> <p>Zie ook pagina 14.</p>
<p>Aanpassingen bij de CITO toetsen: Zie pagina 17.</p>	<p>Aanpassingen bij de CITO toetsen: Zie pagina 17.</p>

Wie doet vanuit school uitspraken over dyslexie?

Het uitspreken van de term dyslexie houdt een diagnostisch oordeel in met betrekking tot een kind. Er moeten de nodige achtergrond- en onderzoeksgegevens beschikbaar zijn.

De uitspraak over dyslexie mag alleen door een deskundige psycholoog of orthopedagoog gedaan worden na uitgebreid onderzoek.

Alleen diagnostiek rechtvaardigt de diagnose dyslexie

Vanuit school wordt er pas over dyslexie met betrekking tot een leerling gesproken als er volwaardige diagnostiek heeft plaatsgevonden, de onderzoeker het oordeel dyslexie heeft gegeven en de leerling een dyslexieverklaring heeft.

Niet verder dan het uitspreken van vermoedens

Een leerkracht of intern begeleider kan op basis van de vorderingen (toetsen) van een leerling spreken over vermoedens van dyslexie. Zonder een officiële diagnose mogen er dan ook nooit stellige uitspraken gedaan worden naar derden (ouders).

De onoverzichtelijkheid van kennis en informatie m.b.t. dyslexie

Bij het onderwerp dyslexie doet zich het probleem voor dat leerkrachten en ouders vanuit veel bronnen en hoeken informatie kunnen krijgen over deze leerproblematiek. Er bestaat een verwarrende hoeveelheid opvattingen over het begrip dyslexie, de aard en ernst van de verschijnselen en de manier waarop de leerproblematiek kan worden aangepakt.

Het is voor ouders en school lang niet eenvoudig om te weten op welke informatie zij kunnen vertrouwen en bouwen. Het is daarom belangrijk dat de school en leerkrachten zich goed realiseren op welke informatie zij met betrekking tot de opinies, de diagnostiek en behandelingen van dyslexie afgaan.

De Bron baseert haar handelen op de richtlijnen vanuit het NKD (Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie). Ook krijgen we als school actuele informatie over vernieuwde of aangepaste inzichten m.b.t. dyslexie via Plein 013.

Daarnaast maken we gebruik van de boekenserie: Protocol leesproblemen en dyslexie van Martine Gijssels, Femke Scheltinga, Maud van Druenen en Ludo Verhoeven.

Signalering van dyslexie

Een goede en tijdige signalering van dyslexie is wezenlijk; door leerlingen goed te volgen en gericht in te zetten op de onderwijsbehoeften van de leerlingen, kunnen we achterstanden in leren en welbevinden zo veel mogelijk beperken.

Signalering in groep 3 t/m 8 gebeurt aan de hand van de hoofd- en tussenmetingen van de cito spelling en de DMT, door zowel de leerkracht als de IB-er,

Signalering in groep 1-2

In de eerste twee jaren van de basisschool doen kleuters verschillende belangrijke inzichten en vaardigheden op, die later essentieel zijn voor het leren lezen. Het goed volgen van de ontwikkeling en het tijdig signaleren van eventuele stagnatie zijn van groot belang. Door gerichte inzet kunnen leesproblemen verminderd of voorkomen worden.

Bij kleuters richten we ons niet op het signaleren van leesproblemen (dyslexie); we richten ons op het ontwikkelingsverloop van het jonge kind, dat nog op weg is naar het moment dat gestart wordt met systematisch leesonderwijs. In deze ontwikkeling kunnen factoren zitten die een kind tot risico-leerling maken.

Risicofactoren zijn:

1. Moeite met het ophalen van willekeurige reeksen of koppelingen uit het lange termijn geheugen. Het gaat om het inprenten van niet-logisch te beredeneren benamingen; de namen van de kleuren, kinderen uit de groep en de dagen van de week of ruimtelijke begrippen (onder-boven, links-rechts). Het onthouden van liedjes, versjes en afspraken met betrekking tot klokkijken of begrippen m.b.t. tijd (vandaag, gisteren). Het gaat om willekeurige afspraken zoals de klanknamen van letters. De leerlingen moeten de koppelingen vlot en soepel kunnen gebruiken in verschillende situaties. B.v. de letter van de eigen naam (niet) herkennen in een ander woord.
2. Lees- en spellingproblemen in de familie.
3. Vertraagde spraak- taalontwikkeling. Het kan zich uiten in het omgaan met de taal in het algemeen. Meer in het bijzonder kan het gaan om problemen met het klankaspect. Er kunnen problemen zijn met rijmen, verschillen in woorden horen, woordenschat, woordvinding of articulatie.
4. Opgroeien in een beperkt geletterde omgeving en/of onvoldoende beheersing van het Nederlands. Deze leerlingen hebben minder kans belangstelling te ontwikkelen en achterstanden inhalen is niet vanzelfsprekend.
5. Gehoorproblemen leiden vaak tot een vertraagde spraaktaalontwikkeling.

Als bovengenoemde problemen, ondanks meerdere leerervaringen die over een langere periode zijn aangeboden nog steeds een probleem zijn, kan het een signaal van dyslexie zijn.

De Cito Taal voor kleuters en het observatie instrument Kijk ondersteunen bij het herkennen van de risicofactoren. De Taal voor kleuters groep 2 toets de auditieve synthese, de passieve woordenschat, kritisch luisteren, klanken rijm, laatste en eerste woord horen en schriftoriëntatie.

De volgende stappen worden gevolgd op de Bron:

- Bij het intake gesprek wordt gevraagd of er dyslexie in de familie bekend is.
- De Cito Taal voor kleuters wordt afgenomen (E1, M2 en E2).
- In groep 1 en 2 wordt Kijk 2x afgenomen.
- De 'Checklist signalen vroegonderkenning dyslexie' (zie bijlage of www.bazalt.nl/kijk-downloads) wordt afgenomen bij leerlingen die:
 - een of meer risicofactoren laten zien: willekeurige reeksen, lees-spellingproblemen in de familie, vertraagde spraak-taalontwikkeling, opgroeien in een beperkte taalomgeving of gehoorproblemen.
 - een achterstand van 4 maanden of meer hebben op de volgende ontwikkelingslijnen uit Kijk!: beginnende geletterdheid, mondelinge taalontwikkeling, auditieve waarneming of visuele waarneming.

Lezen en spelling op verschillende ondersteuningsniveaus

Leerkrachten, leesspecialisten en IB-ers spelen een cruciale rol in:

- het onderkennen van dyslexie
- het bieden van gerichte hulp en instructie gedurende meerdere leerjaren op het juiste ondersteuningsniveau.
- het nemen van maatregelen om de leerling te ondersteunen in het omgaan met de dyslexie.

Binnen de Bron worden de ondersteuningsniveaus gebruikt, zoals ook het NKD deze omschrijft.

Ondersteuningsniveau (ON) 1

De basis is goed onderwijs in klassenverband. Het gaat om adequaat ingericht effectief lees- en spellingonderwijs op groepsniveau. We werken met een goede, moderne methodes en zorgen voor voldoende tijd voor het lees- en spellingonderwijs, waarbij zo nodig klassikaal instructie herhaald wordt. De kwaliteit van de instructie, het klassenmanagement en het leerlingvolgsysteem staat hierbij centraal. De Bron werkt aan het geven van een duidelijke korte instructie en het aangeven van de doelen per les of per lessenserie. We hebben hoge verwachtingen t.a.v. de leerlingen.

Ondersteuningsniveau 2

Wanneer een leerling onvoldoende profiteert van het basisaanbod (ondersteuningsniveau 1), wordt het lees-, en spellingonderwijs voor deze leerling geïntensiveerd. De begeleiding bestaat uit verlengde en verdiepte instructie, herhaling in kleine stappen, is specifiek van inhoud en met meer oefentijd en meer begeleide inoefening.

Het doel is de aansluiting met de methode en de groep te behouden. De begeleiding stopt als de leerling aansluiting bij de groep heeft. De tijdsinvestering hangt af van het doel en de vorderingen van de leerling.

Ondersteuningsniveau 3

Wanneer ondersteuningsniveau 1 en 2 er niet toe leiden dat de leerling aan kan sluiten bij de groep, wordt overgegaan op ondersteuningsniveau 3. Er worden nu specifieke interventies gekozen die passen bij de onderwijs/ondersteuningsbehoeften van de leerling en is afgestemd op de hiaten in zijn lees-spellingontwikkeling. Een goede analyse van de lees- en spellingtoetsen is hiervoor noodzakelijk.

Bij de begeleiding wordt rekening gehouden met de stimulerende en de belemmerende factoren van de leerling. De aanpak vindt plaats in een groepje van maximaal 4 leerlingen.

Mogelijke programma's voor technisch lezen ON3 zijn:

- Bouw,
- Estafette aanpak 1 (4x15 min) **met** Wacht-hint-prijsmethodiek
- Veilig lezen (zie hiervoor een speciaal document van de VLL kim-versie)
- Ralfi
- Taal in Blokjes
- DMT-oefenmap (L de Koning)
- Connect Klanken en Letters, woordherkenning, vloeiend lezen
- Zuid-Vallei Lezen

Mogelijke programma's voor spelling ON3 zijn:

- Staal (zie speciaal document van Malmberg)
- Taal in Blokjes
- Zuid-Vallei Spelling

We gaan uit van gestapelde zorg. Dat wil zeggen dat de ondersteuning op niveau 1 en 2 blijft doorgaan, als niveau 3 wordt ingezet.

Ondersteuningsniveau 4

Onder ondersteuningsniveau 4 valt de externe hulp gegeven door een dyslexie deskundige. Deze specifieke begeleiding wordt vergoed door de gemeente, nadat onderzoek heeft aangetoond dat er sprake is van ernstige enkelvoudige dyslexie (EED).

De meeste leerlingen met dyslexie vallen niet onder ondersteuningsniveau 4. Zij gaan met de gegeven hulp op niveau 1 en 2 en waar nodig met tijdelijke hulp op niveau 3 gestaag vooruit in de ontwikkeling van lezen en spelling.

Na elke periode van ondersteuning op zorgniveau 2, 3 of 4 wordt geëvalueerd door de IB'er, de leerkracht en eventueel de RT'er:

- Zijn de gestelde doelen behaald?
- Kan de leerling verder met de Basisgroep of in de meer Intensieve groep?
- Welke aanpassingen (ondersteuning door de leerkracht, compenseren, dispensereren) zijn er nodig om de gestelde doelen te behalen?

De ouders worden op de hoogte gehouden van de vorderingen en de vervolg stappen volgens de gebruikelijke gesprekkencyclus. De Bron bepaalt wat de vervolgstappen zijn, eventueel na overleg met externen en/of ouders.

Op de Toetskalender wordt per schooljaar aangegeven wanneer welke toetsen worden afgenomen. In de maanden januari/ februari en juni worden de meeste CITO toetsen afgenomen.

Op de Bron wordt in oktober/ november (na 10-12 weken onderwijs) en in maart (10-12 weken na de M cito) bij risicolezers extra de DMT en AVI afgenomen, om de leesvorderingen nog beter in kaart te brengen. Bij leerlingen die vanwege spelling mogelijk in aanmerking komen voor dyslexiebegeleiding/onderzoek, kan het PI-dictee extra worden afgenomen of de eerder afgenomen Cito spelling. De score wordt dan omgerekend volgens de vuistregel van Struiksma (zie bijlage).

De begeleiding binnen de groep

Goed leesonderwijs

In groep 1 en 2 wordt een rijk en beredeneerd taalaanbod gegeven, waarbij gewerkt wordt vanuit de doelen van KIJK. De leerkrachten werken aan de volgende taaldoelen: visuele waarneming, auditieve waarneming, mondelinge taalontwikkeling en beginnende geletterdheid.

De begeleiding van iedere leerling start in eerste instantie binnen de eigen groep of binnen het eigen leerjaar (bij groepsoverstijgend werken). Er wordt uitgegaan van de differentiatie die de methode biedt.

In de groepen 3 wordt gewerkt met de Kim versie van Veilig Leren Lezen. Als vervolg hierop wordt voor groep 4 t/m 8 de methode Estafette voor voortgezet technisch lezen ingezet. De methode Staal wordt ingezet voor spelling-, taal- en woordenschatonderwijs. Nieuwsbegrip wordt ingezet voor het begrijpend lezen. Het is voor alle leerlingen van groot belang, dat er goede leesinstructie wordt gegeven (ondersteuningsniveau 1). De methode is de richtlijn, maar niet bindend. Er wordt steeds gekeken wat voor de betreffende groep en leerling(en) het meest helpend is.

Begeleiding buiten de school

Ouders kunnen in de thuissituatie een belangrijke rol spelen bij de begeleiding van hun kind. Deze begeleiding kan bestaan uit het uitbreiden van de hoeveelheid leestijd per week, maar ook uit het voorlezen van teksten die in de klas gebruikt gaan worden. Verhalen vertellen of het voorlezen van (prenten)boeken draagt ook bij aan een goede taalontwikkeling en uitbreiding van de woordenschat.

School kan, in belang van het kind, ouders (sterk) adviseren hun kind thuis te begeleiden, maar uiteindelijk bepalen de ouders wat er thuis gebeurt. Het kan helpend zijn als leerkrachten ouders adviseren in de manier waarop zij de ondersteuning thuis kunnen uitvoeren.

Specifieke behandeling kan gegeven worden door een externe remedial teacher of logopediste. Deze hulp zal in de regel door ouders worden aangetrokken. De bekostiging kan door ouders, gemeente of zorgverzekeraar.

Behandeling kan door de school aan de ouders geadviseerd worden, als blijkt dat de begeleiding die de school kan bieden onvoldoende resultaat oplevert. Het is van belang dat er afstemming is tussen de school en de begeleiding. Het is raadzaam periodiek (bijv. minimaal iedere drie maanden) te overleggen met de ouders en externe behandelaar over de aanpak en de voortgang.

Handelingsplannen

Voor leerlingen die uitvallen op de DMT en AVI toets **en** ondersteuning op niveau 3 krijgen, moet een individueel handelingsplan worden opgesteld. Dit plan wordt door de leerkracht, eventueel met de RT-er opgesteld aan de hand van het format uit de bijlage, zodat aan alle criteria wordt voldaan. De IB-er adviseert hierbij en kijkt of het plan en de evaluatie voldoet aan de richtlijnen van het NKD en de Toegang dyslexie.

Wanneer de IB-ers verwachten dat leerlingen in aanmerking komen voor een EED onderzoek, wordt hiervoor een specifiek EED-handelingsplan gebruikt (zie bijlage). Dit plan is nodig voor de aanvraag en bevat alle benodigde onderdelen en informatie over de leerling. Het betreft met name leerlingen uit groep 3 en 4 leerlingen met de laagste scores op Cito (E, V-).

Op de Bron wordt met groepsplannen gewerkt, waarin staat vermeld welke aanbod de leerlingen in ondersteuningsniveau 1 en 2 krijgen. In de overgangsfase naar het groepsplanlooswerken wordt het aanbod beschreven in een onderwijsborgboek.

Verklaring niet noodzakelijk

De leerlingen van De Bron zullen mede op basis van het dyslexieprotocol goed begeleid worden gedurende de basisschoolperiode. Het is voor de school niet noodzakelijk dat er een dyslexieverklaring voor leerlingen met lees/spellingproblemen afgegeven wordt. Op de Bron krijgt een leerling met lees/spellingmoeilijkheden altijd alle extra ondersteuning aangeboden, die mogelijk is binnen de organisatie. Daarnaast kan de leerling bijvoorbeeld extra tijd krijgen of een vergrote versie van de tekst bij toetsen (zie pagina 14). Voor compensatie en dispensatie in het voortgezet onderwijs is een dyslexieverklaring wel nodig.

Kurzweil

De Bron is gestart met het werken met de voorleessoftware en spellingondersteuning van Kurzweil. School bepaalt welke kinderen in aanmerking komen om met Kurzweil te gaan werken.

Onderstaande criteria hanteren we hierbij:

- Er moet sprake zijn van ernstige dyslexie
- Er moet een onderzoek/verklaring liggen waarin staat beschreven dat er sprake is van EED

De beschikbare units gaan naar de kinderen met EED. Mochten er units overblijven dan gaan deze naar kinderen met een dyslexieverklaring, die onvoldoende scores behalen en de afgelopen twee jaar nauwelijks vooruitgang hebben laten zien op het gebied van spelling en/of lezen.

Onderstaande afspraken worden met kind en ouders hierover gemaakt:

- De leerling is zelfverantwoordelijk voor de inzet van Kurzweil (dit wordt ook op V.O. verwacht)
- De leerling moet een type cursus volgen
- School bepaalt of leerling met Kurzweil mag werken
- Wanneer een leerling gebruik maakt van Kurzweil, dan wordt dit ingezet op de momenten die met school zijn afgesproken. Niet alleen op momenten waarop de leerling het fijn vindt.
- Ouders volgen de cursus vanuit Plein 013
- Ouders volgen de scan cursus vanuit Plein 013

Taal in Blokjes

Wanneer tijdens de EED begeleiding vanuit een externe gebruik gemaakt wordt van Taal in Blokjes, kunnen leerlingen ook op de Bron werken met deze kleuren. In principe gaan wij uit van de pictogrammen van Staal. Taal in Blokjes kan ingezet worden ter ondersteuning. Bij de RT op de Bron wordt in sommige gevallen ook gebruik gemaakt van Taal in Blokjes.

Compensatie mogelijkheden op De Bron

Lees- en spellingzwakke leerlingen nemen zoveel mogelijk deel aan het reguliere programma, aan de hand van de methodes die gebruikt worden. De leerkracht kan extra ondersteuning bieden tijdens het zelfstandig (ver)werken van lessen uit de methodes: extra instructie en/of directe leessteun.

Wij kiezen er bewust voor de kinderen afwisselend wel en niet voor te lezen in de reguliere lessen; leerlingen moeten de stof kunnen begrijpen, maar moeten ook voldoende blijven oefenen in het zelf lezen. Dit staat los van de (Cito) toetsen; deze worden (indien nodig) standaard voorgelezen met uitzondering van Cito begrijpend lezen. De tekst van deze toets wordt een dag van tevoren voorgelezen.

Daarnaast kan een leerling een 'leesmaatje' in de groep krijgen waar hulp aan gevraagd kan worden bij het lezen van opdrachten en teksten. De voorleesfunctie op de computer kan ook helpend zijn.

Compensatie in groep 3 en 4

Indien wenselijk voor de leerling:

- * een leesliniaal geven
- * CITO toetsen en methodetoetsen voorlezen of vergroten
- * de CITO toets en methodetoets begrijpend lezen in meerdere delen laten maken. De tekst een dag van tevoren (laten) voorlezen.
- * voor (laten) lezen van teksten van b.v. de zaakvakken, op school of thuis
- * de schrijftaak verlichten (minder pagina's) of de leerling extra tijd geven
- * het aantal oefeningen beperken, dit kan ook voor rekenen gelden als leerling op dat gebied automatiseringsproblemen heeft
- * de leerling niet onvoorbereid hardop voor laten lezen
- * de kleuren van Taal in Blokjes toestaan in de klas
- * spellingfouten bij het maken van bijv. opstellen en overhoringen zoveel mogelijk negeren onder de voorwaarde dat de leerling woorden waarvan het de spelling niet kent zoveel mogelijk klankzuiver schrijft. De leerling mag alle hulpmiddelen gebruiken die leiden tot minder spelfouten; woordenboek, kladblaadje, regelkaart, tekstverwerker met spellingcontrole enz.

Compensatie groep 5

Indien wenselijk voor de leerling:

- * CITO toetsen en methodetoetsen voorlezen of vergroten
- * de Citotoets en methodetoets begrijpend lezen in meerdere delen laten maken. De tekst een dag van tevoren (laten) voorlezen.
- * voor (laten) lezen van teksten van b.v. de zaakvakken, op school of thuis
- * de schrijftaak verlichten (minder pagina's) of de leerling extra tijd geven
- * het aantal oefeningen beperken, dit kan ook voor rekenen gelden als leerling op dat gebied automatiseringsproblemen heeft
- * gebruik laten maken van (beperkte) tafelkaart
- * de leerling niet onvoorbereid hardop voor laten lezen.
- * de kleuren van Taal in Blokjes toestaan in de klas
- * markeerstift laten gebruiken.
- * spellingfouten bij het maken van bijv. opstellen en overhoringen zoveel mogelijk negeren onder de voorwaarde dat de leerling woorden waarvan het de spelling niet kent zoveel mogelijk klankzuiver schrijft. De leerling mag alle hulpmiddelen gebruiken die leiden tot minder spelfouten; woordenboek, kladblaadje, regelkaart, tekstverwerker met spellingcontrole enz.

Compensatie groep 6 t/m 8

Indien wenselijk voor de leerling:

- * CITO toetsen en methodetoetsen voorlezen of vergroten
- * de Citotoets en methodetoets begrijpend lezen in meerdere delen laten maken. De tekst een dag van tevoren (laten) voorlezen.
- * voor (laten) lezen van teksten van b.v. de zaakvakken, op school of thuis
- * de schrijftaak verlichten (minder pagina's) of de leerling extra tijd geven
- * het aantal oefeningen beperken, dit kan ook voor rekenen gelden als leerling op dat gebied automatiseringsproblemen heeft
- * gebruik laten maken van (beperkte) tafelkaart
- * de leerling niet onvoorbereid hardop voor laten lezen.
- * de kleuren van Taal in Blokjes toestaan in de klas
- * markeerstift laten gebruiken.
- * spellingfouten bij het maken van bijv. opstellen en overhoringen zoveel mogelijk negeren onder de voorwaarde dat de leerling woorden waarvan het de spelling niet kent zoveel mogelijk klankzuiver schrijft. De leerling mag alle hulpmiddelen gebruiken die leiden tot minder spelfouten; woordenboek, kladblaadje, regelkaart, tekstverwerker met spellingcontrole enz.

* gebruik van IT-middelen (Kurzweil). In totaal zijn 5 stations beschikbaar met Kurzweil. In groep 8 wordt bekeken welke leerlingen hiervoor in aanmerking komen (als er daarna nog stations over zijn wordt een groep lager gekeken). Alleen leerlingen die voldoen aan bovenstaande voorwaarden kunnen met Kurzweil werken.

* De IEP toets audiovisueel aanbieden

Uitgangspunt bij inzet hulpmiddelen :

Cito: “Meet de toets nog steeds wat hij moet meten?”

Hulpmiddelen dyslexie of vermoeden van dyslexie:

De gewone aanpassingen die voor alle leerlingen met dyslexie kunnen worden ingezet, zijn:

- Meer tijd voor de toetsen, zoals voor Begrijpend lezen.
- Vergrote kopie van de toetsen (als dit voor de leerling wenselijk is).
- Rekenen-Wiskunde voorlezen.
- De Iep eindtoets wordt voorgelezen.
- Alle Cito toetsen worden voorgelezen. Wat betreft begrijpend lezen; een dag van te voren wordt de tekst voorgelezen niet de vragen.

Wanneer de leerling zeer langzaam leest kan Begrijpend lezen per deel in twee gedeelten gemaakt worden; bij voorkeur wel op dezelfde dag. Een andere mogelijkheid is dat de leerling de tekst van te voren op school zelf rustig doorleest en na de pauze de toets maakt.

Deze aanpassingen worden niet automatisch gedaan; eerst wordt zorgvuldig gekeken of de aanpassing nodig is, omdat dit extra tijd en ruimte vraagt van de school. De IB-er wordt hierbij betrokken. De ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. Deze regeling geldt voor kinderen met ernstige dyslexie.

Standpunt Cito:

Scholen maken soms bewust de keuze om toch hulpmiddelen of aanpassingen toe te staan, hoewel de toets daardoor echt niet meer meet waarvoor deze bedoeld is. Bijvoorbeeld omdat na een aantal jaren onderwijs en extra remediëring duidelijk is geworden dat de leerling een bepaalde vaardigheid niet onder de knie krijgt. Dat hoeft op zich geen probleem te zijn, mits u zich realiseert dat de resultaten van deze leerling op de toets geen valide en betrouwbare meting meer zijn van de betreffende vaardigheid. Het is van belang dat u dit goed vastlegt én duidelijk communiceert naar ouders, behandelaars of een nieuwe school waar een leerling naartoe gaat. Zodat zij bijvoorbeeld weten dat ‘de rekenvaardigheid van de leerling vergelijkbaar is met die van zijn groepsgenoten mits hij gebruikmaakt van bijvoorbeeld de tafelkaart.’ Voor de school én de ouders is het van belang dat zij zich realiseren dat deze leerling naar alle waarschijnlijkheid ander onderwijsaanbod nodig zal hebben dan zijn klasgenoten.

Standpunt de Bron:

De leerkracht bepaalt in overleg met de intern begeleider welke leerlingen voor de hulpmiddelen in aanmerking komen. Dit zijn in ieder geval de leerlingen met een diagnose. Bij het gebruik van hulpmiddelen worden de ouders ingelicht en wordt een notitie gemaakt op de leerlingkaart en in Parnassys.

Bijlagen:

Individueel handelingsplan

Individueel handelingsplan EED

Checklist vroegonderkenning dylsexie

Document ON 3 Staal

Document ON 3 VLL Kim versie

Richtlijnen NKD voor EED

Omrekening tussenmeting volgens Struiksma